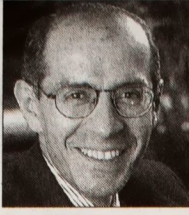

Yeni milliyetçilik tehlikesi

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Depremden sonra doğan beklentiler ortamında iki husus ağır basmaya başladı: Devlet yeni bir yapıya oturtulacak ve milliyetçiliğin

yükselişi gerileyecek. Acaba mümkün mü?

En azından kolay değil. Çünkü, hem milliyetçilikle devlet Türkiye'de çok iç içe geçmiş durumdadır, hem de devletin etkinliği ve kapsadığı alan o kadar büyüktür ki, gerek onu yerinden kımılatmak, gerekse yeni bir yapılanmaya gidildiğinde ortaya çıkacak boşluğu doldurmak bir hayli güç görünüyor. Kaldı ki, eğer sorun milliyetçilikse, bu büsbütün karmaşık bir dokuya sahip. Çünkü, milliyetçilik, Türkiye'de, her davranışı kendi varlığını kanıtlamak için kullanan bir güç konumundadır. Örneğin, belli kesimlerin sivil dayanışma olarak nitelendirdiği ve depremden sonra ortaya çıkan görüntüler, milliyetçiliğin yeni bir tanımı olarak sunulabilmektedir. O anlamda da 'Türk halkının dayanışma gücü' denilerek, bu oluşum milliyetçiliğin 'doğal' mevcudiyetinin bir kanıtı olarak gösterilmektedir.

Bu 'doğal' mevcudiyet bir gerçektir. Çünkü, Türkiye Cumhuriyeti milliyetçiliğin en sert biçimlerine açık solidarizm ve korporatizm üstüne kurulmuştur. Giderek de, milliyetçilik, belli bir milliyetin savunulması fakat ondan daha fazla, onunla özdeş devletin savunulması olarak tanımlanmıştır. Burada ilginç olan, milliyetçiliğin devleti savunmasından çok, devletin milliyetçiliği savunmasıdır. Bunu, 'resmi' milliyetçilik diye tanımlamak mümkün.

Fakat, bir de milliyetçiliğin 'kendisine ait, her şeyden bağımsız bir ideoloji olma niteliği var. Türkiye'de kendisini zaman zaman siyasal zeminde gösteren milliyetçilik dalgası böyle bir şey. Çünkü, eğer hiçbir partinin devlet-milliyetçilik özdeşliğini tartışmadığı savunulursa, özellikle 'milliyetçi' olan partinin varlık nedeni ne olacaktır? Bu, bir noktadan sonra 'gayri resmi milliyetçilik'tir ve bir ölçüde de devletten bağımsız bir milliyetçilik anlamına gelebilir.

Eğer toplumsal oluşum planında düşünülürse böyle bir arayışın rüşeym halindeki varlığı söz konusu edilebilir. Bu anlamdaki milliyetçilik bir 'tepki' ideolojisidir. Son aşamada mutlaka bir eklemlenme içine gireceklerdir ama milliyetçiliğin toplumsal düzeyde ortaya çıkışı devlete karşı bir tepkiyi de içinde barındırmaktadır. Milliyetçiliğin özellikle lumpen kesimdeki algılanışı böyledir. Bugünkü MHP'nin yükselişini sağlayan gençlik ve varoş oyları bu türdendir. O nedenle de devlet - milliyetçilik eklemlenmesi ya da devleti savunma anlamındaki milliyetçilik ile tepkisel ve kendi içinde örgütlenen milliyetçiliği Türkiye siyasal sosyolojisinde birbirinden dikkatle ayırmak gerekir.

Bu saptamanın önemi şuradadır. Şimdi yaşadığımız oluşum eğer bir devlet tepkisi doğuracaksa, ki şiddetle doğurmaktadır, bu tepkinin bir sivil örgütlenme ile sonuçlanması dikkatle yürütülecek bir çalışmaya bağlıdır. Aksi takdirde, devlete ve onu savunma anlamına gelen bir milliyetçiliğe duyulan tepki hızla başka bir yöne akacak ve sert çekirdekli, lumpenlikten beslenen, bilinçsiz, tepkiye dayalı bir başka milliyetçilikle sonuçlanabilecektir. Hiç sivilleşme geleneğine sahip olmayan bir ülkede de bu ciddi bir tehlikedir.